

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת פִּי תִצֵּא

הפטרה: רני עקרה
יא' אלול תשע"ז
צאת השבת ר"ת 20:21
הספרדים אומרים סליחות
ברכת הלמנה
גיליון 448

יציאת השבת:

19:45

ירושלים: 19:39

מניסת השבת:

18:33

ירושלים: 18:27

איך מנצחים במלחמה?

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

הפרשה פותחת בפסוק: "כי תצא למלחמה על אויבך - ונתנו ה' א'לוקיך בידך". בפשט הדברים מדובר על יציאה למלחמה בעם אחר, וישנה הבטחה כי הקב"ה יעזור לעם ישראל במלחמה נגד אויביו. ובמדרש - "למה נסמכה פרשה זו לעניין 'כי תעשה הישר בעיני ה'?' ללמד שאם תעשה הישר בעיני ה', הרי הוא נותן לך ניצחון על אויבך כעניין שכתוב ה' ילחם לכם". והיינו מה שאמרו בספרי "ונתנו ה' א'לקיך - אם עשית כל האמור בעניין שלמעלה סוף שה' א'לקיך נותנו בידך".

למדנו מדבריהם שאין המלחמה באה אלא בזמן שישיראל אינם עושים רצון המקום ברוך הוא - אז באה המלחמה להעיר את עם ישראל ולעוררם לפשפש במעשיהם, שיחזרו בתשובה שלימה לפניו יתברך בכדי שיוכלו לנצח במלחמה. אבל כשעושים רצון המקום ב"ה לא תהיה מלחמה בעולם ולא יהיה שום נוגש והקב"ה מגן עליהם ולא יאונה להם כל און, וכמו שהבטיחנו בתורה על זה - "וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ וגו'".

חכמי המוסר הוסיפו, כי אפשר לומר שהיציאה למלחמה היא כנגד יצרו הרע של האדם. והנה כאן מובטח לאדם כי אם הוא יצא למלחמה כנגד יצרו הרע אז - ונתנו ה' א'לוקיך בידך. כמוכן לשם כך צריך לזהות את האויב האמתי, ולא לחשוב שהואיב הוא אוהב, ואז לפעול כנגדו בכל המרץ, פעולה זו צריכה להיות גם במלחמה כנגד אויבים מבחוץ. עצה זו טובה לכל השנה כולה ובפרט בימי חודש אלול, חודש הרחמים והסליחות, שנזכה כולנו ללכתיה טובה.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

רבי יוסף חיים – הבן איש חי

ביום שני יג' באלול יחול יום ההילולא של אחד מגדולי הפוסקים בדורות האחרונים
הגאון רבי יוסף חיים – המכונה בשם 'הבן איש חי'.

הגאון רבי יוסף חיים מבגדאד כ"ז באב ה'תקצ"ד – י"ג
באלול ה'תרס"ט היה מגדולי האחרונים. פוסק, מקובל, דרשן,
מנהיג ומחבר, אחד הפוסקים המקובלים ביותר בקרב היהודים
הספרדים המסורתיים והדתיים בישראל. ספרו המפורסם ביותר
הוא "בן איש חי" ולעתים מכונה רבי יוסף חיים על שם ספרו,
"הבן איש חי".

הרב יוסף חיים נולד בבגדאד לרב אליהו בן הרב משה חיים רבה
הראשי של בגדאד בסוף המאה השמונה עשרה ובראשית המאה
התשע עשרה אשר היה מחכמי בגדאד ומנהיגיה. בהקדמה לספר
ההלכה המרכזי שלו, "בן איש חי" מסופר, שכאשר היה כבן שבע
שנים, נפל לתוך באר עמוקה תוך כדי משחק ובנס ניצל. בהיותו
בבור נדר שכשיצא מהבור יקדיש את כל חייו רק ללימוד תורה.

בדרכו לקברי התנאים בגליל,
ישב הרב יוסף חיים ימים
מספר בקבר בניהו בן יהוידע.
שם נתגלו לו "סודות רבים
וגדולים", ואף ש"נשמתו באה
מנשמתו של בניהו בן
יהוידע", ולכן קרא לספריו
בשמות של בניהו בן יהוידע
ובכינויו. גם בקברו של רבי
שמעון בר יוחאי ביקר, ובו
חיבר את הפיוט "ואמרתם כה
לחי".

את ראשית לימודיו התחיל בתלמוד תורה אצל דודו, אחי אמו, הרב דוד חי מאיר יוסף ניסים סלמאן
מעתוק. בגיל 14, למרות גילו הצעיר, התקבל לבית המדרש לרבנים "בית זלכה" בראשותו של
הרב עבדאללה סומך, והיה לתלמידו המובהק. מסופר כי אביו, הרב אליהו, התכתב בשאלות הלכה
עם הרב חיים פלאג'י, רבה הראשי של האימפריה העות'מאנית, אביו ידע על גדלות בנו בתורה
והתיעץ עמו באחת השאלות ששלח אליו הרב חיים פלאג'י. יוסף חיים הבן שלח תשובה מפורטת
בשמו, ולאחר מספר ימים שלח גם אביו תשובה. הרב חיים פלאג'י השיב לרב אליהו שבנו הקדימו
כבר והוא עתיד להיות ענק בתורה.

בשנת ה'תרי"א (1851) בגיל 17, נישא לרחל, אחות רבו עבדאללה סומך, ולהם נולדו בן ובת.
התפרנס משותפות עסקית עם ארבעת אחיו. למרות שלא היה שותף פעיל בניהול, הקפיד
שהשותפים הפעילים ינהלו על פי ההלכה, סירב לקבל שכר כרב קהילה, ומימן את הוצאות ספריו
מכספו. מטעמי צניעות, לא העסיק בביתו משרתות מעל גיל 12 ומתחת לגיל 60 משום שלא רצה
להכשל במצוה "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם".

על יכולתו הפרשנית והדרשנית יוצאת הדופן מובא סיפור מעשה לפיו פעם אחת נכנסו אליו אנשים
לשאול אותו שאלה, הוא אמר להם שיאמרו לפניו פסוק כלשהו מהתנ"ך. כשעשו כבקשתו הוא
דרש על הפסוק מאה ועשרים דרשות במשך ארבע שעות ברציפות. הרב יוסף חיים היה בקשר
רציף עם מקובלי ישיבת המקובלים בית אל בירושלים, אימץ ממנהגיהם והנחיל אותם ליהודי בבל.
רבי יוסף חיים כתב למעלה מ-100 חיבורים אך רק 53 מהם יצאו לאור. חיבורים אלו עוסקים בכל
מקצועות התורה ומשקפים את ידיעותיו הרבות. בנגוד לשאר מקובלי ספרד, לא פסק תמיד כמו
הפסיקה הספרדית ולעתים קרובות הוא נטה לפסיקת גדולי אשכנז ובמיוחד לפי דעת החסידים.

מנהיגותו

המנהיג הגאון האדמו"ר המפורסם בספריו וזקורם בסנתר ובגלגל ריש גלותא דכבלי
בסנתר יוסף חיים זצוק"ל
בסנתר יוסף חיים זצוק"ל
נולד בסנתר כ"ז אב התקפ"ז. ועלה בסנתר המסופק י"ג אלול תרס"ט ונפ"ק
עולם בסנתר ח"כ לחיי

בו' באלול ה'תר"ט (1859) נפטר אביו, והרב יוסף חיים, אשר עד אז נמנע מלהתבלט בציבור, קיבל עליו להנהיג את קהילת בגדאד. מנהיגותו לא התבטאה בקבלת משרה רבנית רשמית, אלא בכך שכל השאלות הקשות בהלכה היו מובאות אליו ובכך שהיה דורש בפני הציבור. את דרשתו הראשונה נשא ביום י"ג באלול בתום השבעה על אביו, ומאז הנהיג את קהילת בגדאד במשך חמישים שנה עד יום מותו. הוא היה דורש כל שבת לאחר תפילת מנחה גדולה, ואלפי אנשים נהרו לשמוע את הדרשה הקבועה.

הרב הזכיר תדיר את ארץ הקודש בדרשותיו, ודאגתו לשלומם של היושבים בה הייתה רבה. ולא רק בדיבורים באה לידי ביטוי אהבה זו אלא גם במעשים. חכם יוסף חיים נהג לשלוח את ספריו לרפוס בירושלים ובכך לעזור בפרנסת אנשי ירושלים ולהביע את מעלתה וקדושתה של ארץ ישראל בעיניו. כמו כן הקפיד כי כל הכספים אשר נאספו בקופות ארץ ישראל אכן יגיעו

ליעדם על ידי שד"ר (שלוחי דרבנן מארץ ישראל), ותמך רבות מכספו ואף שידל נדיבים מבני קהילתו לבנות בארץ ישראל. בהשפעתו תרם הגביר יוסף אברהם מכלכותא את כל הונו להקמת ישיבת פורת יוסף בעיר העתיקה בירושלים, וזאת לאחר ששכנע אתו כי עדיף להשקיע בדבר לטובת הנשמה היהודית מאשר לגוף (במקור רצה הגביר להקים בית חולים). חכם יוסף חיים עצמו רכש לו בית ושדה בארץ ישראל, כדי לקיים בה מצוות התלויות בארץ.

בשנת ה'תרכ"ט (1869) בכ"ה בניסן יצא הרב יוסף חיים עם אחיו רבי יחזקאל לעלות לרגל לארץ ישראל ולהשתטח על קברי הצדיקים שבה, ביום י"ב באייר הגיעו לדמשק ובה קיבלו את פניהם כל גדולי העיר ולויו אותם בדרכם לקברי התנאים בגליל. שם ישב הרב יוסף חיים ימים מספר בקבר בניהו בן יהוידע. נתגלו לו שם "סודות רבים וגדולים", ואף ש"נשמתו באה מנשמתו של בניהו בן יהוידע" ולכן קרא לספריו בשמות של בניהו בן יהוידע ובכינויו. גם בקברו של רבי שמועון בר יוחאי ביקר, ובו חיבר את הפיוט "ואמרתם כה לחי". משם המשיכו לירושלים, בהגיעם אליה, לאחר תלאות רבות, התקבלו בכבוד גדול על ידי כל חכמי וגדולי ירושלים. אחת הסיבות לנסיעתו של הרב יוסף חיים הייתה ללמוד עם תלמידי ישיבת המקובלים בית אל. לאחר מכן המשיך הרב חיים דרומה לחברון, לפקוד את קברי האבות במערת המכפלה ולבקר את גיסו חכם אליהו מני אשר כיהן בה כרב ראשי.

בשנת ה'תרס"ח (1908) נסע הרב חיים לכפר כפיל שבציראק להשתטח על קבר יחזקאל הנביא ושם חיבר את ספרו "מראות יחזקאל". כעבור יותר משנה יצא שוב לקברו של יחזקאל הנביא אך לא הגיע למחוז חפצו, בדרכו ליד הכפר גץ תקפה אותו מחלה, וביום י"ג באלול ה'תרס"ט, נפטר. ארונו של חכם יוסף חיים הובא במסע בן יומיים מהכפר גץ לעיר בגדאד. לאחר מותו נהגו יהודי בבל לפקוד את קברו של רבי יוסף חיים בכל יום שישי. על פי דבריהם של חכם בן ציון חזן תלמידו של הרב יוסף חיים, וחכם אברהם חיים עדס, הועלתה גופתו של הרב לירושלים באורח פלא ונטמנה בבית הקברות בהר הזיתים בחלקה שעל יד הרש"ש.

הלכות אסורי לשון הרע

א. אסור לספר בגנות חברו אפלו על אמת גמור וזה נקרא בפי חז"ל בכל מקום לשון הרע, (אם יש בספור שלו תערוכות של שקר ועבור זה נתגנה חברו יותר הוא בכלל מוציא שם רע ועונן גדול הרבה יותר), והמספר עובר בלא תעשה, שנאמר: "לא תלך רכיל בעמך", וזה גם כן בכלל רכילות הוא:

ב. הלאו זה שכתבנו הוא מה שכתבתו התורה בפרוש מיוחד לאסור זה של לשון הרע ורכילות, אבל בלאו הכי יש עוד הרבה לאוין ועשין אחרים, שהוא עובר עליהן על ידי ספור הרע הזה:

ג. כל זה, אפלו אם רק במקרה ספר גנות חברו, אבל אם, חס ושלום, הרגל בעון זה בתמידות, כמו אלו שרגילין תמיד לישב ולספר, כך וכך מעשה פלוני, כך וכך עשו אבותיו, כך וכך שמעתי עליו, והוא דברים של גנות, אנשים כאלו הם נקראין בפי חז"ל בשם בעלי לשון הרע וענשן הרבה יותר גדול, אחרי שבשאיט נפשם וזדון לבם עוברין על תורת ה', ונעשה זה אצלם כהפקר, כמו שמבאר לעיל בסוף הפתיחה, ועליהם נאמר במקלה, "יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות":

ד. אמרו חז"ל, על שלש עבדות נפרעין מן האדם בעולם הזה, ואין לו חלק לעולם הבא, ואלו הן, עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים, ולשון הרע נגד כלן. והביאו חז"ל על זה ראיה מן התנאים, ופרשו הראשונים, דהפננה על אלו שהרגלו בעון זה בתמידות, ואין מקבלים על עצמם להשומר ממונו, מפני שנעשה הדבר אצלם כהתרה:

ה. אין חלוק באסור הספור, בין אם ספר מעצמו ברצונו ובין אם עמד עליו חברו בדברים והפעירו עד שיספר לו, מפל מקום אסור. ואפלו אביו או רבו, שמחייב בכבודם ובמונאם, שלא לסתור דבריהם, אם הם בקשו ממונו שיספר להם ענין פלוני ופלוני, והוא יודע, שבתוך הספור יכרח לבוא לידי לשון הרע או אפלו רק לאבק של לשון הרע, אסור לו לשמע להם:

ו. אפלו אם הוא רואה, שאם הוא רגיל עצמו במדה הזאת, שלא לספר לעולם בגנותו של ישראל, וכדומה מדבורים האסורים, יסבב לו הפסד גדול בענין פרנסתו, כגון, שהוא תחת רשות אחרים, והם אנשים שאין בהם ריח תורה, וידוע הוא, שבצעונותינו הרבים, אנשים כאלו הם פרוצים מאוד בזה העון הקמור, עד שאם יראו את מי, שאין פיו פתוח כל כך כמותם, יחזיקו אותו לשוטה ופתי, ועל ידי זה יסלקוהו ממשמרתו ולא יהיה לו במה לפרנס את בני ביתו, אף על פי כן אסור, בכל שאר לאוין, שמחייב לתן כל אשר לו ולא לעבר עליהן.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז
למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לדפואת: אברהם ולאח ציטרון. שרה בת שמחה. מרים יהודה. ציפורה יהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עור בן עישה. תקוה בת עזיזה. אלגרה בת ג'אן. מויל בת ענלה. אברהם בן רחל. הראל בן אביגיל. יהודה גלר. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי הי"ו.
להחזרת נעדריו צה"ל ושבייו ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו.
לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף זצוק"ל. הגר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. הרב שלמה צורף. יונה יונה. סופר מנחם. אליאור קדושים. הרב אברהם צוקרמן. יצחק עמיר. נדיר נחום. ניסים כהן. רובי צעיר. יצחק בן מויל מורח. מרדכי ונשה מורח. ישראל אברהם נתן. ראובן אלון בן נוסיה. יצחק ועמרם אטיאס. ר' חיים אהרונס. לוי יצחק אמרד. אורן מועלים. אליהו טויט. דוד חגיבי. דוד גרוסברג. יואל דללי. עמוס דמרי. סימנטוב משה יהודה. ישראל בן גמדה. רבי דוד הכהן. ישראל בן שושנה. נעים משה. יצחק ושמוחה אילון. נסים וסוליקה שושן. יצחק ולאח אסטרונ. נדירה שמעון. מנחה לוי. אסתר בת תורה. אסתר חדר. חנה יצחק. דינה פונדק. אליהו בת פריחה. תירצה ויגדון. אסתר בת זוהרה. אסתר וענבר נחום. מרים וענטן. עזיזה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. נעמה בת מל'ודה. לואיה מדר. זוהרה בת חסד. עליזה כהן. שרה אולילאל. יוכבד וענקין. עישה דהן. ברכה סופר. רותי אטל. סבטלה בת אילנה. אסתר איבני.
ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רווח, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה